

СЕРГІЙ

СЕРГІЙ

ЖАДАН

СЕРГІЙ

ЖАДАН — ЖАДАН

фото Тетяни Давиденко

український поет, прозаїк, есеїст, перекладач, громадський діяч. Його літературні твори здобули численні національні та міжнародні нагороди й були перекладені багатьма мовами. Сергій Жадан є активним організатором літературного життя України й учасником мультимедійних мистецьких проєктів.

Історії Вавилона, переказані для тих, хто цікавиться питаннями любові й смерті. Життя міста, що лежить поміж рік, біографії персонажів, які б'ються за своє право бути почутими, хроніка вуличних сутичок і щоденних пристрастей. Освідчення й зради, втечі й повернення, ніжність і жорстокість. Найліричніша книга автора.

Що таке Месопотамія — це кожен розуміє по-своєму. Наприклад, вона може бути осілим між двома замуленими річками пагорбом Харнова. Або будь-яким іншим межиріччям. Із притаманним йому межимов'ям, межинкультур'ям, межидержав'ям та рештою трагікомічних випробувань, що підстерігають нас межі народження і смертю. Одне слово, не схоже, щоб за останні 5—6 тисяч років щось на цьому світі суттєво змінилось. Нам залишається повторювати все ті ж месопотамські подвиги і гріхи. Жадану залишається складати про них вірші і прозу. Бо хто ще між Доном і Сяном уміє так щемно писати про те, що стається з усіма сирізь і завжди?

Олександр Бойченко, літературний критик, публіцист, перекладач

www.bookclub.ua

газета по-українськи
Gazeta.ua
Буквоїд

країна
медіа-патронат
ЩО

ISBN 978-966-14-6541-0

9 789661 465410

www.trade.bookclub.ua

МЕСОПОТАМІЯ

КЛУБ СІМЕЙНОГО ДОЗВІЛЛЯ

**M
E
C
O
n**

СЕРГІЙ
ЖАДАН

О

Т

А

М

І

Я

ХАРКІВ КЛУБ
2014 СІМЕЙНОГО
ДОЗВІЛЯ

УДК 821.161.2
ББК 84.4УКР
Ж15

Жодну з частин цього видання
не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі
без письмового дозволу видавництва

Обережно! Ненормативна лексика!

В оформленні книги використані фотографії *Гамлета*

Дизайнер обкладинки *Наталя Переходенко*

ISBN 978-966-14-6541-0

© Жадан С., 2014
© DepositPhotos.com / nejron,
chernova, обкладинка, 2014
© Книжковий Клуб «Клуб Сі-
мейного Дозвілля», видан-
ня українською мовою, 2014
© Книжковий Клуб «Клуб Сі-
мейного Дозвілля», худож-
нє оформлення, 2014

Ніхто не знає, звідки вони з'явилися і чому осіли на цих ріках. Але їхній потяг до рибальства й знання лоцїї вказують на те, що прибули вони водою, піднявшись руслами вгору. Мова їхня, судячи з усього, добре надалася до співів і прокльонів. Жінки їхні були ніжними й непокірними. Від таких жінок народжувались хоробрі діти й виникали серйозні проблеми.

Справжня історія шумерів, т. 1

ЧАСТИНА ПЕРША

**історії
ТА Біографії**

MAPAT

За ті сорок днів, відколи помер Марат, до міста прийшла весна. І майже встигла минути. Ховали його в поминальний вівторок, на початку квітня, а нині пагорби заросли травою, зеленою й пекучою: надходило літо. За сорок днів ми встигли все забути й заспокоїтись. Але ось Маратові батьки зателефонували й нагадали. І я подумав: так, справді, лише сорок днів. Померлі не мають до нас претензій, живі вміють нас напружити.

Ховали його кілька друзів і сусіди. Більшість знайомих — а знайомих Марат мав у місті цілі натовпи — так і не повірили, що їх справді запрошують на його похорон. Потім, звісно, вибачалися, приїжджали на цвинтар, шукали надгробок. Квітень був дощовий, за автобусом із домовиною бігли вуличні пси, ніби почесна сторожа, час від часу кидаючись на чорні колеса похоронного фольксвагена, не бажаючи відпустити Марата до царства мертвих. Цвинтарем ходили урочисті натовпи, вибиралися на пагорби, де над ними висли низькі хмари, спускалися в долину, залиту зливою, святкували як могли, мішаючи алкоголь із дощовою водою. Ми чи не єдині приїхали на цвинтар із небіжчиком і виглядали доволі неприродно — так, наче прийшли в музичний

магазин зі своїм піаніно. Великдень усе змішав, роблячи нашу скорботу дещо недоречною. На Великдень ніхто не помирає. Нормальні люди в цей час, навпаки, встають із могил.

Смерть Марата виявилася подібною до його життя — нелогічною й сповненою таємниць. Була ніч із суботи на неділю. До церкви Марат не пішов, оскільки вважав себе мусульманином, до того ж невірним, натомість посеред ночі вибрався в кіоск за сигаретами. У домашніх капцях і з купюрою, затиснутою в кулаку. Там його й підстрілили. Ніхто нічого не бачив, усі були по церквах. Нічна продавчиня з кіоску сказала, що нічого не чула, хоча їй здалося, ніби хтось співав і лунав рев моторів, проте вона не впевнена, але в разі чого могла б упізнати голоси; втім, точно сказати, були вони чоловічі чи жіночі, не може, а все ж устигла записати номери на жигулях, однак виявилось, що жигулі ці стоять на узбіччі під студентською поліклінікою вже другий рік і в них двірники складають порожні пляшки та знайдений на смітниках картон. Ну ось, говорили ми один одному, дев'яності повертаються, хто наступний?

Незрозуміло було також, за що його розстріляли. Бізнес Марат не вів, із владою не перетинався, ворогів у нього не було, щоправда, деяких друзів він не впізнавав в обличчя, але хіба це привід влаштовувати стрілянину? На вулицях не стріляли вже років десять, хіба що в інкасаторів, та це за великим рахунком до уваги не береться: багато серед ваших знайомих інкасаторів? Ми лише гадали, що сталося насправді.

Минуло сорок днів, час рухався вперед, ріки встигли вийти з берегів і повернутися назад. Починалися теплі дні. Я не хотів іти, навіть вирішив передзвонити, вибачитися, відмовитися. Потім подумав: яка різниця? Все одно буду цілий вечір про це думати, краще вже в компанії друзів, близьких та родичів. Втрачати голову розумніше в перевірених місцях. Вийшов із дому, оминув свою школу, зупинився коло кіосків, довго вибирав сигарети, так і не вибрав, подумав, може, все-таки повернутися, і рушив далі. Збіг крутим спуском уздовж корпусів інституту, пригальмував уже на Маратовій вулиці. Стояла тиша. Під будинком, у пообідній тіні, прогрівалися сонні псячі тіла. Відчувши мою появу, головний підняв голову, ковзнув по мені темним уважним поглядом, опустив голову на асфальт, втомлено заплющив очі. Нічого не сталося. Нічого не змінилось.

Марат жив лише за кілька кварталів від мене, ближче до ріки. Три хвилини пішки. Тут узагалі все було під боком: пологовий будинок, дитячий садок, музична школа, військкомат, магазини, аптеки, лікарні, цвинтарі. Можна було прожити життя, не виходячи до найближчої станції метро. Ми так і чинили. Жили в старих кварталах, що зависли над рікою, виростали в перебудованих і переділених помешканнях, вибігали зранку з вогких під'їздів, поверталися ввечері під ненадійні діряві дахи, які годі було до кінця залатати. Згори нам бачилося ціле місто, на подвір'ях ми відчували, що під нами лежать камені, на яких усе й будувалося. Влітку вони нагрівалися — і нам ставало тепло, взимку вони промерзали — й у нас починалася застуда.

Подвір'я їхнє виходило на тубдиспансер, поруч тяглася дорога, збігаючи до старих складських приміщень. З одного боку, внизу, за дахами — набережна й міст, чорні заводські корпуси, новобудови, непролазний харківський приватний сектор. З іншого, вгорі — центральні вулиці, церкви й торгівля. Я пройшов брамою, відчуваючи все, з чим жив стільки років: пил, глина й піски, крізь які навіть трава не могла пробитися. Подвір'я вимощене було битою цеглою та камінням — Марат в останні роки погрожував залити все асфальтом, проте щось йому заважало, тож усе лишалося, як раніше: два древні, ще дореволюційної забудови двоповерхові будинки, напівпорожні й давно не ремонтвані, посеред двору — клумби й палісадники, за ними яблуні й чорна цегляна стіна будівлі, що виходила вже на сусіднє подвір'я. Родина винесла столи, повитягала з квартири стільці, сусіди приходили зі своїми табуретами, про всяк випадок, аби не лишитись без місця. Над столами світилися яблуні, білий цвіт падав у салати, додаючи їм смаку та гіркоти.

Я привітався. У відповідь мені закивали, одна із сусідок дістала з-під себе зайвий табурет, я втиснувся поміж двох теплих травневих жіночих тіл. Хтось почав одразу ж щедро накладати щось до тарілки, хтось наливав, я роззирнувся, розглядаючи й упізнаючи. Наші всі були тут: навпроти мене сидів Беня, сивий і коротко стрижений, підбадьорливо кивнув мені й повернувся до загальної розмови. Говорили, наскільки я міг зрозуміти, про погоду. Нейтральна тема, чому б ні. Принаймні голосити ні-

хто не буде. Костик сидів з іншого краю, здалеку махнув мені рукою, не відриваючись від їжі. Яблуневі пелюстки падали на його білу сорочку, розчиняючись у ній, як сніг у зимовій ріці. Збоку до нього притулилася сухенька сусідка, котра жила якраз над Маратом і котру тепер Костик просто витискав зі стільця своїми крутими боками. Сем стояв віддалік, під деревами. Разом із Рустамом — Маратовим братом. Той нервово ходив битою цеглою в гумових капцях і новому тренувальному костюмі й говорив із кимось по телефону, іноді щось у Сема перепитуючи. Сем теж був у тренувальному костюмі, під яблунями вони схожі були на двох марафонців, що збилися з маршруту й тепер видзвонювали організаторів змагань, аби розпитати, куди бігти далі. Сусідки підтримували розмову, і виглядало все так, ніби незабаром мали ввімкнути музику й почати дискотеку. Час від часу всі кликали Рустама до столу, але той суворо махав рукою, мовляв, від'їбіться, православні, і далі щось говорив пристрасно й незадоволено, а Сем кивав головою, в усьому його, схоже, підтримуючи.

Я розглядав наших. За сорок днів, що минули, з ними мало що сталося. Втім, із ними мало що сталося за останні десять років. Хіба що зморшки щоразу гостріше проріzáли Бенину фізію, роблячи його чимдалі подібнішим до Міка Джаггера. Чорний светр, дорогі черевики — Бенья з останніх сил намагався виглядати пристойно, хоча я знав краще за інших, що фірму його відтиснули й живе він за рахунок банківських вкладень, які зумів зберегти. Зрозуміло було, що надовго їх не вистачить, від чого Бенья, здається, ще більше сивів. Печальні часи для

Зміст

Щемка залежність від очікувань і розставань. *Віктор Неборак* 5

Частина перша. Історії та біографії 9

Марат 11

Ромео 55

Іван 97

Маріо 135

Юра 169

Фома 201

Матвій 235

Боб 267

Лука 299

Частина друга. Уточнення та узагальнення 317

Літературно-художнє видання

ЖАДАН Сергій
Месопотамія
Збірка оповідань і віршів

Головний редактор *С. С. Скляр*
Завідувач редакції *К. В. Шаповалова*
Відповідальний за випуск *Т. М. Куксова*
Редактор *О. В. Бойченко*
Художній редактор *Н. В. Переходенко*
Технічний редактор *А. Г. Верьовкін*
Коректор *О. О. Старова*

Підписано до друку 26.12.2013. Формат 84х108/32.
Друк офсетний. Гарнітура «Humanist». Ум. друк. арк. 19,32.
Наклад 9000 пр. Зам. №

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»
Св. № ДК65 від 26.05.2000
61140, Харків-140, просп. Гагаріна, 20а
E-mail: cop@bookclub.ua

Віддруковано з готових діапозитивів
на ПП «ЮНІСОФТ»
Свідоцтво ДК №3461 від 14.04.2009 р.
www.ttornado.com.ua
61036, м. Харків, вул. Морозова, 13Б

Видавництво Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»
www.trade.bookclub.ua

ГУРТОВИЙ ПРОДАЖ КНИГ ВИДАВНИЦТВА

ХАРКІВ

ДП з іноземними інвестиціями
«Книжковий Клуб
“Клуб Сімейного Дозвілля”»

61140, м. Харків-140,
просп. Гагаріна, 20-А
тел./факс +38 (057) 703-44-57
e-mail: trade@bookclub.ua
www.trade.bookclub.ua

Київська філія

04073, м. Київ, просп. Московський, 6, кімн. 35,
тел. +38 (067) 575-27-55
e-mail: kyiv@bookclub.ua

Одеська філія

65017, м. Одеса, вул. Малиновського, 16-А, кімн. 109
тел. +38 (067) 572-44-28
e-mail: odessa@bookclub.ua

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»

служба роботи з клієнтами:

тел. +38 (057) 783-88-88
e-mail: support@bookclub.ua
Інтернет-магазин: www.bookclub.ua
«Книжковий клуб», а/с 84, Харків, 61001

Жадан С.

Ж15 Месопотамія : збірка оповідань і віршів / Сергій Жадан ; передм. В. Неборака ; фотографії Гамлета. — Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2014. — 368 с. : іл.

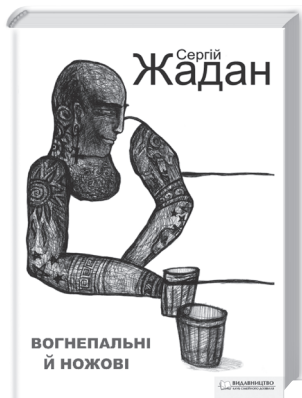
ISBN 978-966-14-6541-0

«Месопотамія» за змістовним наповненням — це дев'ять прозових історій і тридцять віршів-уточнень. Усі тексти цієї книги — про одне середовище, герої переходять з історії в історію, а потім — у вірші. Філософські відступи, фантастичні образи, вишукані метафори й специфічний гумор — тут є все, що так приваблює у творах Сергія Жадана.

УДК 821.161.2
ББК 84.4УКР

Вірші, які справді можуть пошматувати
й продірявити читацькі серця!

Збірка біблійних та кримінальних балад, герої яких вперто й послідовно рухаються таємними стежками, намагаючись будь-що здійснити всі свої мрії та залишити місце злочину. Апостоли і бойовики, пророки і біженці, агітатори і відступники, сирени, демони і зомбі — персонажі цієї книги свідчать про час та заповнюють простір, з якого і з'являються вірші — ліричні й піднесені, радісні й ностальгійні, вогнепальні й ножові.

Актуальна тема!

Від авторів першого ешелону сучасної української лірики!

Перша в Україні збірка творів видатних письменників, що зачіпає алкогольну тему. Корифеї українського слова вирішили поділитися своїми спогадами та міркуваннями щодо вживання алкоголю. Ці оповідання навряд чи когось залишать байдужим, адже ці історії настільки реальні, що, цілком можливо, траплялися з вами.